

УДК 631.1.008.4

І.В. Балла, асистент ПДАТУ

РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Розглянуто поняття сільськогосподарської дорадчої діяльності, роль та значення дорадництва в сучасних умовах, відображено розвиток і сучасний стан системи сільськогосподарського дорадництва в Хмельницькій області.

Ключові слова: дорадництво, дорадча діяльність, дорадчі служби, сільськогосподарські товаровиробники, сільське населення, сільська місцевість.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах сільськогосподарська дорадча діяльність розглядається здебільшого як організований обмін інформацією та цілеспрямована передача навичок.

На сьогоднішній день ця діяльність повинна координуватися і контролюватися органами державної влади з метою напрацювання досвіду, розробки методики і методології її здійснення.

Розбудова в Україні Національної дорадчої служби є важливим кроком на шляху формування нових виробничих відносин між сільськогосподарськими товаровиробниками, іншими учасниками аграрного ринку та органами державної влади, управління, аграрною наукою і аграрною освітою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання дорадництва та дорадчої діяльності знайшли своє відображення у працях багатьох науковців, серед них С.П. Азізов, Д.С. Александров, В.Я. Амбросов, М.Ф. Безкровний, Ван ден Бен, В.А. Верба, В.М. Кошелев, Т.П. Кальна-Дубінюк, І.М. Криворучко, Р.Я. Корінець, М.Ф. Кропивко, В.В. Маковецький, М.Й. Малік, Р.М. Шмідт та багато інших вітчизняних та зарубіжних наукових діячів.

Матеріали і методика досліджень. Дослідження проводились на матеріалах Відділу дорадництва, розвитку сільської місцевості та аграрного ринку. Досліджувалась нормативно-правова база про сільськогосподарську дорадчу діяльність [2]. У ході дослідження вивчалися роботи видатних вчених, серед яких О.А. Галич, О.О. Сосновська [1], Т.П. Кальна-Дубінюк [3, 4], І.П. Кудінова [5], М.Ф. Кропивко, М.Ф. Безкровний, І.М. Криворучко [6], Л.Х. Рибак, Р.Я. Корінець [7], Т. Буткалюк, Ю. Ванжула, Г. Лоянич [8].

У ході дослідження застосовувалися такі методи: монографічний, абстрактно-логічний, аналізу і синтезу, порівняння. Інформація, яка була отримана з різних джерел, досліджувалась та оброблялась за допомогою аналітичних методів.

Метою даного дослідження є розкриття питання сільськогосподарської дорадчої діяльності, її роль в теперішніх умовах та сучасний стан системи сільськогосподарського дорадництва в Хмельницькій області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток ринкових відносин, зміна державної форми власності та створення різних формувань сільськогосподарського спрямування призвели до організації в Україні дорадчої діяльності.

Основні засади та напрями розвитку дорадництва в Україні визначені Законом України „Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”, схваленому Верховною Радою України 17 червня 2004 року [2].

Безпосередня та активна участь держави в організації сільськогосподарського дорадництва сприяє розвитку методів державного управління в умовах реформування аграрної сфери та переходу до ринкових відносин.

Сільськогосподарське дорадництво впроваджує та застосовує науково-технічний прогрес у сільське господарство, сприяє розповсюдженню нових знань і є повністю обґрунтованим та необхідним у сучасних соціально-економічних умовах України – реалізуючи інноваційну, наукову, освітню і соціальну функції та поєднуючи науку, освіту і виробництво [4, с. 269].

Дорадча діяльність пов'язана із забезпеченням товаровиробника інформацією, підвищенням рівня його знань, сприяння вірному вибору ним рішень та ефективному веденню виробництва.

Дорадча діяльність, як впливає із світового досвіду, покликана допомагати людям і

суспільству у:

- підвищенні рівня продуктивності праці, створенні нових видів продукції;
- поліпшенні життєвого рівня і проблем професійного характеру;
- зміцненні здоров'я та харчування сімей, дітей і молоді;
- відродженні села та поширенні співробітництва з іншими країнами для отримання ефективного виробництва в умовах обмеженості ресурсним забезпеченням [7, с. 7].

Головною метою сільськогосподарського дорадництва є інформаційно-консультативне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників і сільського населення з питань сучасних досягнень науки, техніки і технологій, менеджменту та маркетингу. І саме тому сільськогосподарське дорадництво спрямоване на підвищення рівня знань та вдосконалення практичних навичок, що в результаті забезпечить збільшення обсягів сільськогосподарського виробництва, поліпшення його прибутковості та підвищить рівень життя [8, с. 4].

Система сільськогосподарського дорадництва в будь-якій країні світу має досить складну організаційну структуру та методологію діяльності. І тому в розвинених країнах світу сільськогосподарська дорадча діяльність розглядається як один із найважливіших складових стійкого розвитку сільської місцевості. А основні складові її розвитку – раціональне використання природних ресурсів, збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, стимулювання економічного росту, підвищення рівня добробуту сільського населення [5, с. 78].

Право на отримання дорадчих послуг в Україні мають фізичні та юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність у сільській місцевості, сільське населення, сільські громади, органи місцевого самоврядування та органи державної влади.

Дорадчі послуги – це широкий спектр інтелектуальних товарів, покупцями яких виступають сільськогосподарські товаровиробники, жителі сільської місцевості, органи місцевого самоврядування, державні органи управління, комерційні структури та інші зацікавлені і юридичні особи [7, с. 73].

Сільськогосподарські дорадчі послуги в Україні поділяють на:

- соціально-необхідні;
- платні.

Соціально спрямовані дорадчі послуги – це послуги, які на сучасному етапі розвитку соціально-економічних відносин є нерентабельними, відсутні на ринку сільськогосподарських дорадчих послуг, але ефективні у реалізації державної аграрної політики в межах загальнодержавних інтересів. І надання таких соціально необхідних дорадчих послуг здійснюється через програмно-цільове фінансування за рахунок бюджетних коштів.

Платні дорадчі послуги – це послуги, які створюють умови для отримання додаткового прибутку сільськогосподарськими товаровиробниками та сільським населенням. Надання таких послуг здійснюється за рахунок замовника [6, с. 18].

У термін „сільськогосподарська дорадча служба” багато фахівців вкладають різний зміст відповідно до своїх уявлень про її цілі і завдання. У більш вузькому розумінні цілі сільськогосподарської дорадчої служби вбачають у поширенні інформації, що допомагає збільшити ефективність конкретних виробничих процесів; у більш ширшому – цілі сільськогосподарської дорадчої служби може полягати у збільшенні ефективності господарської діяльності і тим самим збільшуватиметься рівень доходів сільських товаровиробників; у найповнішому розумінні – сільськогосподарська дорадча служба покликана забезпечити безперервне навчання дорослої сільської аудиторії, до якої входять товаровиробники, родини, молодь, місцеве співтовариство, а також розвиток сільського господарства або регіонального співтовариства.

Сутність дорадчої діяльності просвітительського типу – розвиток найбідніших прошарків суспільства шляхом надання благодійної допомоги таким представникам у рішенні їх проблем шляхом навчання.

Дорадча діяльність академічного типу – це розвиток сільської місцевості шляхом надання державної допомоги жителям сільської місцевості в рішенні проблем розвитку за допомогою навчання і консультування.

Сутність дорадчої діяльності консультаційного (консалтингового) типу – надання допомоги сільським товаровиробникам у прийнятті рішень шляхом надання інформації і консультування.

У цьому випадку вирішення проблем клієнта відбувається за допомогою надання інформації, підвищення його кваліфікації в прийнятті рішень та проведенні спеціальних наукових досліджень.

Сутність дорадчої діяльності інтеграційного типу полягає у наданні допомоги сільським товаровиробникам у вирішенні проблем шляхом участі у поділі праці [1, с. 340].

Якщо говорити про типи дорадчої діяльності, то важливо розуміти, що зазначені чотири типи діяльності не замінюють повністю один одного в ході історичного розвитку. Вони зазвичай існували одночасно, маючи кожен свою мету і методи досягнення таких близьких, але таких несумісних цілей.

Рідко можна зустріти у світі сільськогосподарську дорадчу службу, що здійснює той чи інший тип сільськогосподарської дорадчої діяльності в „чистому виді”.

У межах типів дорадчої діяльності здійснюються різні види дорадчої діяльності. Фахівці служб і вчені виділяють безліч таких видів, кожен з яких визначає специфічну мету і підхід до організації дорадчої діяльності в сільському господарстві [1, с. 341].

Сільськогосподарська дорадча діяльність в Україні вже стала явищем економічним і політичним. У більшості регіонів України створено сільськогосподарські дорадчі служби. Дорадчі організації різних регіонів об'єднуються з метою злагодження та координації роботи [1, с. 21].

В Україні сьогодні сільськогосподарські дорадчі служби різних організаційно-правових форм господарювання функціонують у 22 областях, зокрема і в Хмельницькій області [7, с. 32].

У листопаді 2010 року Головне управління агропромислового розвитку Хмельницької облдержадміністрації оголосило конкурс серед суб'єктів сільськогосподарської дорадчої діяльності, що надаватимуть соціально спрямовані дорадчі послуги сільськогосподарським товаровиробникам і сільському населенню.

Умови конкурсу розроблені згідно постанови Кабінету Міністрів України від 16 червня 2010 року № 431 „Про порядок використання у 2010 році коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки сільськогосподарської дорадчої служби” та наказу Міністерства аграрної політики України від 12 березня 2008 року № 135 „Про затвердження порядку та умов проведення конкурсу з надання соціально спрямованих дорадчих послуг”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 квітня 2008 року за № 289/14980.

Згідно з матеріалами Відділу дорадництва, розвитку сільської місцевості та аграрного ринку станом на 2011 рік у Хмельницькій області дорадчі послуги надають дорадчі служби:

- Хмельницька обласна консалтингова сільськогосподарська дорадча служба (м. Хмельницький);
- Виробничий кооператив „Сільськогосподарська дорадча служба „Агроаргумент” (м. Кам'янець-Подільський);
- Хмельницька обласна громадська організація (ГО) „Сільськогосподарська дорадча служба „Орієнтир” (Хмельницька область Старокостянтинівський район с. Самчики).

Відповідно до даних та документації Відділу дорадництва, розвитку сільської місцевості та аграрного ринку в даний час у Хмельницькій області дорадчою діяльністю займаються тільки дві дорадчі служби – Виробничий кооператив „Сільськогосподарська дорадча служба „Агроаргумент” (м. Кам'янець-Подільський) та Хмельницька обласна ГО „Сільськогосподарська дорадча служба „Орієнтир” (Хмельницька область Старокостянтинівський район с. Самчики). Інформація щодо діяльності Хмельницької обласної консалтингової сільськогосподарської дорадчої служби (м. Хмельницький) відсутня.

Висновки та пропозиції. Отже, в умовах здійснення аграрної реформи виникла потреба у створенні ефективної системи поширення сільськогосподарських знань та інформації в аграрному секторі економіки. Саме цю функцію було покладено на дорадництво.

Таким чином, дорадча діяльність як в цілому по Україні, так і в Хмельницькій області, пов'язана з наданням інформаційно-консультаційних послуг дорадчими службами та консультантами, навчання та поширення інформації, впровадженні нових технологій. Активна участь держави в організації сільськогосподарського дорадництва сприяє організованому розвитку методів державного управління в умовах реформування аграрної галузі та переході до ринкових відносин.

Список використаних джерел

1. Галич О. А. Сільськогосподарське дорадництво : навч. посібник / О. А. Галич, О. О. Сосновська. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 368 с.
2. Закон України „Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” від 17 червня 2004 р. № 1807-IV // Урядовий кур’єр. – 2004. – 23 червня.
3. Кальна-Дубінюк Т. П. Особливості створення та функціонування сільськогосподарської дорадчої служби – Extension / Кальна-Дубінюк Т. П. // Економіка АПК. – 2002. – № 4. – С. 118-123.
4. Кальна-Дубінюк Т. П. Сучасні методи ефективного консультування / Кальна-Дубінюк Т. П. // Науковий вісник Національного аграрного університету / Редкол.: Мельничук Д. О. та ін. – К., 2008. – Вип. 124. – 450 с.
5. Кудінова І. П. Роль сільськогосподарського дорадництва у соціально-економічному розвитку села / І. П. Кудінова // Збірник статей міжнародної школи-семінару „Теорія і практика інноваційно-консультаційної діяльності” в рамках Міжнародного Форуму VI Міжнародної виставки сільського господарства „ІнтерАгро-2010”. – К. : Видавничий центр НУБіП, 2010. – С. 78-81.
6. Основи аграрного консалтингу : Підручник / М. Ф. Кропивко, Т. П. Кальна-Дубінюк, М. Ф. Безкровний, І. М. Криворучко. – К. : Освітня книга, 2006. – 224 с.
7. Сільськогосподарська дорадча діяльність : навч. посібник для дистанційного навчання / Т. П. Кальна-Дубінюк, І. П. Кудінова, Л. Х. Рибак, Р. Я. Корінець. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2010. – 360 с.
8. Теорія та практика дорадництва (Планування та втілення програм Екстеншн): Навчальний посібник / Т. Буткалюк, Ю. Ванжула, Г. Лоянич та ін. – Вінниця : Консоль, 2004. – 240 с.

Аннотація. Рассмотрено определение сельскохозяйственной дорадческой деятельности; роль и значение дорадчества в современных условиях; отражено развитие и современное состояние системы сельскохозяйственного дорадчества в Хмельницкой области.

Ключевые слова: дорадчество, дорадческая деятельность, дорадческие службы, сельскохозяйственные товаропроизводители, сельское население, сельская местность.

Abstract. Review the definition of agrarian counseling activity, the role and value of counseling in modern conditions. Image the development and modern state of system agrarian counseling in Khmelnytsky region.

Key words: the counseling, counseling activity, counseling services, agrarian producers, rural people, rural area.

УДК:338.439.5:637.1(477.43)

Л.І. Федоренко, асистент ПДАТУ

МАРКЕТИНГ ВИРОБНИЦТВА І РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОКА ТА МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ

Розглянуто необхідність формування маркетингової системи виробництва і реалізації молока та молокопродуктів. Показані складові маркетингової орієнтації виробництва молока та молокопродуктів, які передбачають узгодження виробничої і збутової політики підприємств з постійно змінним попитом споживачів.

Ключові слова: маркетинг, ринок молока, реалізація, трансформація, сегмент ринку, ринкова кон’юнктура.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв’язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У формуванні та розвитку маркетингової діяльності в молокопродуктовому підкомплексі залишаються багато невирішених питань. Саме маркетингова система виробництва і реалізації продукції молокопродуктового підкомплексу здатна охопити виробників молочної сировини, підприємства заготівельні, переробні,